

Zitting 1981–1982

17 467

**Nadere wijziging van de Algemene Kinderbijslagwet
(verlaging van de kinderbijslagbedragen per 1 juli 1982)**

Nr. 5

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 17 juni 1982

De leden van de fractie van het C.D.A. zijn – gelet op de noodzaak om per 1 juli a.s. een aantal maatregelen te treffen – bereid aan een zeer snelle behandeling van het nu voorliggende wetsontwerp mede te werken. Voor deze bereidheid, die overigens alle fracties hebben getoond, wil ik gaarne dankzeggen.

Voor de fractie van het C.D.A. is het duidelijk dat voortgegaan moet worden met maatregelen, gericht op substantiële vermindering van de uitgaven in de sociale verzekeringen. Van dit wetsontwerp hebben zij evenwel niet zonder gemengde gevoelens kennis genomen. Zij vragen zich af of de Regering niet wat te gemakkelijk kiest voor ombuigingen in de kinderbijslagsfeer, gelet ook op de in die sector reeds tot stand gebrachte besparingen.

Naar aanleiding van een desbetreffende vraag van de hier aan het woord zijnde leden deel ik mee, dat de reeds gerealiseerde ombuigingen in de kinderbijslagsfeer een totaal bedrag belopen van f 1445 mln. (in guldens 1981).

Op de vraag of geen te groot offer wordt gevraagd van de gezinnen en anderen die kinderen te verzorgen hebben, merk ik op, dat deze vraag moeilijk te beantwoorden valt. Wel is het zo, dat de kinderbijslag één van de weinige onderdelen van de sociale zekerheid is, dat zich niet beperkt tot de «niet (meer) actieven». Derhalve hebben ombuigingen op het terrein van de kinderbijslag een breed draagvlak waardoor het mogelijk wordt een brede spreiding en daardoor qua omvang aanvaardbare offers te bereiken. Daarnaast moet worden bedacht dat het bij kinderbijslag steeds gaat om aanvullend inkomen en niet – zoals bij vrijwel iedere andere sociale verzekeringswet wél het geval is – om hoofdkomen.

Wat betreft de invulling van de geraamde ombuiging in de kinderbijslagsfeer voor 1983 – f 500 mln. – deel ik mee, dat het kabinet hierover nog geen beslissing heeft genomen.

De hier aan het woord zijnde leden stemmen in met het vervallen van het oorspronkelijke voorstel tot verlaging van de leeftijdsgrens voor studerende kinderen naar 25 jaar. Zij delen het standpunt van de Raad van State in dezen. Van hun beschouwing over de relatie naar een integraal systeem van studiefinanciering heb ik kennis genomen.

De leden van de C.D.A.-fractie brengen vervolgens het SER-advies van 7 april 1981 met betrekking tot een systeem van leeftijdsafhankelijke bijlagen

in herinnering. Voorts wijzen zij op de door de Tweede Kamer op 20 november jl. aangenomen motie-Lubbers/Brinkhorst waarin een spoedige invoering van een dergelijk stelsel wordt bepleit. Zij vragen of het geen aanbeveling verdient bij verdergaande ombuigingen in de kinderbijslagsfeer de invoering van leeftijdsafhankelijkheid te betrekken.

Naar aanleiding hiervan merk ik op, dat het kabinet voornemens is op korte termijn de indiening van een wetsontwerp bij de Tweede Kamer te bevorderen dat strekt tot invoering van een systeem van leeftijdsafhankelijke kinderbijslag met ingang van 1 januari 1983. Over de vraag of en in hoeverre de aldus te wijzigen structuur van de kinderbijslag mede aanknopingspunten kan bieden tot verdergaande ombuigingen, is nog niet beslist. Ik zal mij hierover op korte termijn nader beraden.

De hier aan het woord zijnde leden zijn zich er overigens van bewust, dat de noodzaak om het voor 1982 beoogde besparingseffect te verkrijgen – zonder de structuur van de kinderbijslag aan te tasten – een verdergaande maatregel dan uitsluitend het eenmalig structureel voorbij laten gaan van de halfjaarlijkse aanpassing nodig maakt.

Het is juist dat indien wordt vastgehouden aan de bestaande structuur de kinderbijslag als inkomensherverdelend instrument uitsluitend in horizontale zin wordt toegepast.

De C.D.A.-fractie onderstreept de noodzaak om bij de in het verdere verloop van dit jaar te treffen uitkering ineens voor de z.g. «echte» minima duidelijk rekening te houden met de gezinsgrootte.

In antwoord op hun desbetreffende vraag deel ik mee, dat nog geen definitieve invulling is gegeven van de uitkering-ineens voor 1982. De gedachten gaan echter uit naar een bedrag *per kind* bij de te treffen maatregel, dus niet een limitering tot gezinnen met meer dan 4 personen. Dit bedrag per kind zal in ieder geval de gevolgen van de in het onderhavige wetsontwerp neergelegde maatregel moeten opheffen. Derhalve leidt dit wetsontwerp ook niet tot een relatieve verslechtering van de inkomenspositie van de één-oudergezinnen

De leden van de fractie van de P.v.d.A. constateren terecht dat in het thans aan de orde zijnde wetsontwerp de inkomensachteruitgang in de meeste gevallen groter is dan in het oorspronkelijke wetsvoorstel, zoals dat naar de Raad van State is gezonden. Inderdaad is dit een gevolg van het laten vervallen van het voorstel de leeftijdsgrens voor het recht op kinderbijslag voor studerende kinderen en huishoudkinderen te verlagen van 27 jaar naar 25 jaar. Naar aanleiding van de vraag van deze leden welke bezwaren van de Raad van State tegen de verlaging van de leeftijdsgrens door mij wel gedeeld worden en welke niet, merk ik het volgende op.

Het bezwaar dat het voorstel een aantasting betekent van de structuur van het stelsel van kinderbijslag, vind ik zwaarwegend. Over de structuur van het toekomstige stelsel van kinderbijslag is op 31 maart 1980 advies gevraagd aan de Sociaal-Economische Raad. In die adviesaanvraag is ervan uitgegaan dat voor studerenden van 18 jaar en ouder een nieuw stelsel van studiefinanciering zal worden ingevoerd, waarbij de kinderbijslag voor studerenden van 18 tot 27 jaar een belangrijke financieringsbron is. Een maatregel, die inhoudt dat vooruit wordt gelopen op dit nieuwe stelsel, acht ik weinig aantrekkelijk. Voorts ben ik het in grote lijnen wel eens met de overige bezwaren die de Raad van State naar voren heeft gebracht. Overigens lijkt het mij thans weinig opportuun op deze plaats uitputtend in te gaan op deze bezwaren.

Vervolgens stellen deze leden een viertal vragen. In antwoord op de onder a gestelde vraag deel ik mede dat naar schatting voor 7500 studerenden van 25 jaar (ca. 17 000 telkinderen) en voor 5500 studerenden van 26 jaar (ca. 12 000 telkinderen) kinderbijslag wordt uitgekeerd. Bruikbare gegevens over de spreiding van deze studerenden over de inkomensklassen (vraag b) heb ik helaas niet tot mijn beschikking. Dit betekent ook dat ik niet

in staat ben aan te geven tot welk totaal beloop in de onderscheiden inkomensklassen buitengewone lastenaftrek zou zijn genoten. Bovendien beschik ik niet over de inkomensgegevens van de studerende kinderen zelf, die van invloed zouden zijn geweest op het verlenen van een aftrek wegens buitengewone lasten. Overigens is het netto-resultaat van een aftrek wegens buitengewone lasten uiteraard afhankelijk van het marginale tarief van de belastingplichtige.

In antwoord op de onder d gestelde vraag deel ik mede dat in het studiejaar 1981-1982 c.a. 5720 studerende van 25 jaar en ca. 4530 studerende van 26 jaar een studiebeurs hebben ontvangen. In deze aantallen zijn ook de studerende begrepen voor wie de ouders geen recht hebben op kinderbijslag.

Naar aanleiding van de opmerking in de memorie van toelichting dat bij de voorgenomen financiële voorziening in 1982 voor de laagste inkomens een differentiatie in het uitkeringsbedrag naar gezinsgrootte mogelijk zal zijn, vragen deze leden welke de uiteindelijke inkomenspositie dan wordt voor gezinnen met kinderen en een inkomen dat gelijk is aan het minimum-inkomen en het modaal inkomen.

Ik merk op dat de hierbedoelde voorziening zich uitsluitend zal uitstrekken tot gezinnen met één minimuminkomen. Dit betekent in ieder geval dat voor gezinnen met een modaal inkomen geen mitigering van inkomenseffecten zal kunnen plaatsvinden. Zoals ik eerder in deze nota in antwoord op een desbetreffende vraag van de leden van de fractie van het C.D.A. al opmerkte, heeft het kabinet nog geen definitieve invulling gegeven aan de in 1982 te treffen maatregel voor de laagste inkomens.

Deze leden wijzen er voorts op dat in de memorie van toelichting iedere verwijzing naar 1983 ontbreekt en zij vragen in dit verband of het kabinet al een beslissing heeft genomen met betrekking tot de inkomensafhankelijkheid van de kinderbijslag.

Onder verwijzing naar mijn antwoord op vragen van de C.D.A.-fractie met betrekking tot de door mij te bevorderen structuurwijziging van de kinderbijslagwetgeving, merk ik op dat over het vraagstuk van inkomensafhankelijkheid nog geen beslissing is genomen. Los daarvan acht ik de daaraan verbonden uitvoeringstechnische bezwaren van groot gewicht. In elk geval is het op uitvoeringstechnische gronden uitgesloten om een dergelijke maatregel van 1 januari 1983 in te voeren. Bij het wetsontwerp met betrekking tot de invoering van leeftijdsafhankelijkheid zal – wanneer dit wordt gekoppeld aan noodzakelijke verdergaande ombuigingen – een inventarisatie van alle mogelijke ombuigingen worden betrokken.

Ten slotte vragen deze leden of het kabinet nog gezocht heeft naar andere ombuigingsmogelijkheden in plaats van een verlaging van de kinderbijslagbedragen anders dan door bevrozing.

Naar aanleiding hiervan merk ik op, dat op korte termijn geen maatregelen te bedenken zijn die niet ingrijpen in de structuur van het stelsel. Dit uitgangspunt is voor mij leidraad geweest bij de ombuigingsvoorstellen per 1 juli a.s.

De leden van de V.V.D.-fractie hebben weliswaar begrip voor deze maatregel doch behouden een aantal vraagpunten. Zij dringen aan op voorzichtigheid met betrekking tot ombuigingen in de kinderbijslagsfeer. In dit verband wil ik verwijzen naar hetgeen ik ter zake heb opgemerkt naar aanleiding van vragen van de C.D.A.-fractie.

De leden van de fractie van de V.V.D. vragen naar de argumentatie voor de gekozen ombuigingsbedragen in de kinderbijslagsfeer en naar het logische verband tussen de beoogde ombuigingen in 1982 en 1983.

In verband hiermee merk ik op, dat de ontwikkeling van het financieel-economische beeld van ons land drastische ingrepen nodig maakt. Bij de omvang van het pakket 1982 is overwogen dat de tijd om zulke maatregelen te realiseren erg kort is. Vandaar dat het pakket voor 1983 meer dan het dubbele bedraagt van het pakket 1982. Dit verklaart ook de relatie tussen

de kinderbijslagombuigingen 1982 en 1983. Dat het kabinet van oordeel is, dat de kinderbijslag niet buiten het ombuigingenbeleid mag worden gelaten, is reeds eerder in deze nota uiteengezet. De taakstellende ombuiging voor de sociale verzekeringen bedroeg voor 1982 f 1340 mln. en voor 1983 f 3875 mln. Het blijft een wikken en wegen om te komen tot een goede verdeling van de bedragen over de verschillende onderdelen van de sociale zekerheid. Vervolgens gaat het dan om een zo aanvaardbaar en acceptabel mogelijke concrete invulling van maatregelen. Dat het hier dan om uiterst moeilijke beslissingen gaat, zal zonneklaar zijn. De voor- en nadelen van de vele mogelijkheden tegen elkaar afwegend, heeft het kabinet uiteindelijk besloten om in 1982 f 150 mln. om te buigen in de sfeer van de kinderbijslag en f 500 mln. in 1983. De thans aan de orde zijnde voorstellen leiden voor 1983 en volgende jaren tot een structurele ombuiging in de kinderbijslag van f 300 mln. Voor wat het restant van de noodzakelijke ombuiging in 1983 betreft, te weten f 200 mln., heeft het kabinet nog geen beslissing genomen.

De leden van de V.V.D.-fractie vinden het aanvankelijke voorstel – bevroering, alsmede een verlaging van de leeftijdsgrens – niet onredelijk. De argumentatie voor een dergelijke verlaging spreekt hen zeker aan. De argumentatie hiertegen van de Raad van State vinden zij echter steekhoudend genoeg om dit onderdeel nu niet door te zetten.

De hier aan het woord zijnde leden kunnen zich niet aan de indruk onttrekken dat een bevroering van de kinderbijslagbedragen nog wel uitlegbaar is, maar dat een korting van 4 procent als tamelijk willekeurig overkomt.

Naar aanleiding hiervan merk ik op dat deze korting wordt bepaald door enerzijds de noodzaak f 150 mln. om te buigen en anderzijds door de voorwaarde dat de bestaande kinderbijslagstructuur niet dient te worden aangetast. Met betrekking tot het door deze leden geopperde alternatief verwijs ik naar hetgeen hierover in de nota naar aanleiding van het verslag van het wetsontwerp 17 468 is opgemerkt.

Deze leden verzoeken de tabellen, opgenomen in het oorspronkelijke en in het onderhavige wetsontwerp door te rekenen, rekening houdende met de aangekondigde voorziening voor de «echte» minima op basis van de door deze leden aangegeven veronderstellingen. In onderstaande tabellen wordt aan dit verzoek voldaan.

Inkomenseffecten bij bevroering van de kinderbijslagen per 1 juli 1982 indien aan «echte» minima een uitkering wordt verstrekt van f 100 voor één kind en f 200 voor twee en meer kinderen (in % besteedbaar inkomen 1982)

Gezinnen met	Echte minima	Minimum-loon	Modaal	2x modaal	4x modaal
1 kind	+ 0,4	– 0,1	– 0,1	0	0
2 kinderen	+ 0,8	– 0,2	– 0,1	– 0,1	0
3 kinderen	+ 0,6	– 0,2	– 0,2	– 0,1	– 0,1
4 kinderen	+ 0,4	– 0,3	– 0,3	– 0,2	– 0,1
6 kinderen	+ 0,2	– 0,5	– 0,4	– 0,2	– 0,2

Inkomenseffecten van de voorgestelde verlaging van de kinderbijslagen per 1 juli 1982 indien aan «echte» minima een uitkering wordt verstrekt van f 100 voor één kind en f 200 voor twee of meer kinderen (in % besteedbaar inkomen 1982)

Gezinnen met	Echte minima	Minimum-loon	Modaal	2x modaal	4x modaal
1 kind	+ 0,4	– 0,1	– 0,1	– 0,1	0
2 kinderen	+ 0,6	– 0,3	– 0,2	– 0,1	– 0,1
3 kinderen	+ 0,4	– 0,4	– 0,4	– 0,2	– 0,1
4 kinderen	+ 0,2	– 0,6	– 0,5	– 0,3	– 0,2
6 kinderen	– 0,1	– 0,8	– 0,7	– 0,4	– 0,3

Ten slotte vragen de V.V.D.-leden naar mijn standpuntbepaling met betrekking tot de structuur van het kinderbijslagstelsel. Hierbij merk ik op, dat ik mij nog steeds kan verenigen met de uitgangspunten neergelegd in de adviesaanvraag aan de SER van 31 maart 1980 over de structuur van de kinderbijslag. Met betrekking tot de inventariserende nota, alsmede invoering van leeftijdsafhankelijke kinderbijslag, verwijs ik naar hetgeen ik hierover eerder in deze nota heb meegedeeld.

De leden van de fractie van D'66 bezien dit wetsontwerp in relatie tot de andere voorgenomen maatregelen in de sfeer van de sociale zekerheid. Ik heb er kennis van genomen dat deze leden zich een definitief oordeel over het wetsontwerp voorbehouden.

Deze leden menen dat aan het verzoek van de Raad van State om aandacht te geven aan de samenhang met de andere maatregelen op het gebied van de sociale verzekeringen in de memorie van toelichting onvoldoende is voldaan. Zij verwijzen in dit verband naar hun inbreng voor het verslag met betrekking tot het wetsontwerp tijdelijke bevrozing van enige sociale zekerheidsuitkeringen per 1 juli 1982. In de nota naar aanleiding van het verslag op wetsontwerp 17 468 zal ik daarop nader ingaan. Tevens zal daarbij een totaal inkomensplaatje worden gegeven.

Naar aanleiding van de vraag van deze leden naar duidelijkheid met betrekking tot de leeftijdsafhankelijkheid van de kinderbijslag – in welk kader zij de motie-Lubbers/Brinkhorst memoreren (17 000, nr. 31) – deel ik mede dat ik van mening ben dat het een goede zaak zou zijn indien de leeftijdsafhankelijkheid zo snel mogelijk wordt gerealiseerd. Zoals ik al eerder in deze nota opmerkte, streef ik ernaar dat zo spoedig mogelijk een wetsontwerp ter realisering van de differentiatie naar leeftijd bij de Tweede Kamer aanhangig zal zijn.

Deze leden vragen voorts mijn speciale aandacht voor de situatie waarin één-oudergezinnen met opgroeiende kinderen verkeren, indien zij uitsluitend zijn aangewezen op een bijstandsuitkering. Ik deel de zorg van deze leden en zal derhalve nagaan of en hoe daarin voor dit jaar kan worden voorzien bij de voorgenomen uitkering-ineens in 1982 ter bescherming van de koopkracht van de laagste inkomens. Met deze leden ben ik overigens van mening dat er niet toe moet worden overgegaan om – vooruitlopend op de leeftijdsafhankelijkheid van de kinderbijslag – de verlaging van de kinderbijslag niet te laten gelden voor één-oudergezinnen met één of meer kinderen boven de leeftijd van 12 jaar.

De door deze leden gevraagde effecten van de verlaging van de kinderbijslagbedragen op de koopkracht voor de één-oudergezinnen met een bijstandsuitkering zijn hieronder opgenomen.

Eén-oudergezin met

1 kind	– 0,1%
2 kinderen	– 0,3%
3 kinderen	– 0,5%
4 kinderen	– 0,6%
6 kinderen	– 0,9%

Ik heb er kennis van genomen dat deze leden het eens zijn met het laten vervallen van het voorstel om de leeftijdsgrens voor het recht op kinderbijslag voor studerende kinderen en huishoudkinderen te verlagen van 27 jaar naar 25 jaar. Zoals uit de memorie van toelichting op het oorspronkelijk wetsontwerp blijkt – dit in antwoord op een desbetreffende vraag van deze leden – zou een bevrozing van de kinderbijslagbedragen per 1 juli 1982 gecombineerd met een verlaging van de leeftijdsgrens naar 25 jaar leiden tot een ombuiging van ca. f 135 mln. Hierbij was dan geen rekening gehouden met een vermindering van de belastingopbrengst als gevolg van de mogelijkheid van aftrek wegens buitengewone lasten.

De leden van de fractie van de P.S.P. verklaren zich op voorhand tegen het voorliggende wetsontwerp. Deze leden spreken van een ingreep zonder nuance terwijl de argumentatie beperkt is tot de positie van 's Rijks financiën. In de memorie van toelichting heb ik er geen twijfel over laten bestaan dat het juist de financiële positie van het land is, die noodzaakt tot een drastisch ingrijpen. Ik meen dan ook dat het in dit licht bezien nauwelijks opmerkelijk kan zijn dat grote gedeelten van de memorie van toelichting van dit wetsontwerp identiek zijn aan de memorie van toelichting van het wetsontwerp Tijdelijke bevrozing van enige sociale zekerheidsuitkeringen.

Met betrekking tot de eerste vraag van deze leden naar het koopkrachtverlies deel ik mee, dat de in de memorie van toelichting gegeven inkomenseffecten berekend zijn ten opzichte van ongewijzigd beleid per 1 juli 1982. Dit betekent dat de voorgestelde kinderbijslagen zijn afgezet tegen de bedragen inclusief de aanpassing aan de stijging van het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie over de periode oktober 1981 – april 1982.

Voor wat de tweede vraag van deze leden over het koopkrachtverlies betreft merk ik het volgende op. In de memorie van toelichting is het geïsoleerde effect gegeven van de voorgestelde kinderbijslagmaatregel. Dit effect wordt – zoals hiervoor reeds is aangegeven – verkregen door ongewijzigd beleid met betrekking tot de kinderbijslag per 1 juli 1982 te vergelijken met gewijzigd beleid met betrekking tot de kinderbijslag per 1 juli 1982. Dit gebeurt geheel los van de mutatie van het netto-inkomen ten opzichte van vorig jaar. Voor het totaal-koopkrachtplaatje, waarvoor de relatie met vorig jaar wel van belang is, mag ik overigens verwijzen naar de nota naar aanleiding van het verslag van het wetsontwerp Tijdelijke bevrozing van enige sociale zekerheidsuitkeringen.

In antwoord op een desbetreffende vraag van deze leden deel ik mede dat de thans voorgestelde maatregelen leiden tot een structurele ombuiging van f 300 mln. per jaar. Over de invulling van het restant van de ombuiging voor 1983 – i.c. f 200 mln. – heeft het kabinet nog geen beslissing genomen.

Deze leden vragen voorts wanneer het SER-advies over de structuur van de kinderbijslag tegemoet kan worden gezien. Ook de leden van de fractie van de S.G.P. hebben deze vraag gesteld. In dit verband deel ik mee dat, gezien de ingewikkeldheid van de problematiek, een dergelijk veelomvattend advies niet op korte termijn kan worden verwacht.

De leden van de fractie van de C.P.N. hebben zeer grote bezwaren tegen – zoals zij opmerken – de volstrekt willekeurige manier waarop dit interim-kabinet de collectieve uitgaven tracht te verlagen ten koste van steeds meer bevolkingsgroepen. Ik ben het niet eens met het verwijt dat deze leden vervolgens maken, namelijk dat niet serieus is gekeken naar de inkomenseffecten van een algehele verlaging van de kinderbijslaguitkeringen. De inkomenseffecten zijn vermeld in de memorie van toelichting. De verlaging van de bedragen is inderdaad een pijnlijke maatregel. De bezwaren daartegen zijn naar mijn mening echter in vergelijking met die van andere in de kinderbijslagsfeer gelegen denkbare alternatieven van aanzienlijk minder gewicht. Anders dan deze leden, zie ik in de financiële voorziening voor 1982 voor de laagste inkomens wél mogelijkheden om voor 1982 het verlies aan koopkracht in zeer belangrijke mate op te heffen. Derhalve acht ik de onderhavige maatregel – zulks in tegenstelling tot de fractie van de C.P.N.-aanvaardbaar.

De leden van de fractie van de S.G.P. stellen zich achter het standpunt dat de sombere en moeizame financiële en economische situatie van ons land op zeer korte termijn maatregelen vergt. Deze maatregelen zouden zorgvuldig moeten worden afgewogen door advisering van daarvoor geëigende organen en overleg met sociale partners en uiteindelijk in de besluitvormingsfase met het parlement. Ik ben het daarmee stellig eens, zij het ook dat dit in de huidige omstandigheden niet te realiseren was. Wat de voorgenomen voorstellen betreft, is daarom ook afgezien van structurele ingrepen.

De hier aan het woord zijnde leden stemmen in met het uitgangspunt, dat de thans te treffen maatregel niet dient in te grijpen in de bestaande structuur. Met betrekking tot het door deze leden gevraagde koopkrachtplaatje in relatie tot het koopkrachtplaatje in het regeerakkoord 1981, moge ik verwijzen naar hetgeen hierover is vermeld in de nota naar aanleiding van het verslag van het wetsontwerp Tijdelijke bevrozing van enige sociale zekerheidsuitkeringen.

Vervolgens vragen deze leden voor welke categorieën de uitkering-ineens 1982 zal gelden. Hierbij merk ik op, dat dit globaal gesproken dezelfde categorieën betreft als bij de uitkering-ineens in 1981. Voor wat de differentiatie naar kindertal betreft verwijs ik naar hetgeen hiervoor in deze nota is meegedeeld. De extra uitvoeringskosten van een dergelijke nuancering zijn te verwaarlozen.

Deze leden vragen ten slotte waarom niet is gekozen voor een verlaging door middel van een vast bedrag per kind. In dat geval zou echter toch – zij het bescheiden – worden ingegrepen in de bestaande structuur. De onderlinge verhouding tussen de bedragen, die een wezenlijk bestanddeel vormt van de huidige structuur, ondergaat daardoor namelijk wijziging.

De leden van de P.P.R.-fractie vragen wat de feitelijke budgettaire betekenis is van dit wetsontwerp in relatie met de nog dit jaar te treffen voorziening voor de z.g. «echte» minima. Zij stellen dat de gehele opbrengst van de voorgestelde verlaging van de kinderbijslagbedragen zal opgaan aan de koopkrachtcorrectie voor de «echte» minima.

In dit verband merk ik op, dat de te treffen koopkrachtmaatregel slechts voor een gering deel betrekking zal hebben op de reparatie van het effect van deze maatregel. Het overgrote deel heeft betrekking op een correctie op het hoofdkomen van degene met een minimuminkomen, dat zonder deze correctie een te grote koopkrachtachteruitgang zou ondergaan. Saldering van beide maatregelen is dus zeker niet op zijn plaats.

Met betrekking tot een opmerking van deze leden over een eventuele fiscalisering van de kinderbijslag deel ik mee, dat ik een dergelijke structurele ingreep op het huidige stelsel thans niet in overweging kan nemen, gelet op mijn uitgangspunt dat de maatregelen per 1 juli a.s. de structuur van het stelsel niet mogen aantasten.

De leden van de P.P.R.-fractie stellen dat een verlaging van de bedragen wel degelijk ingrijpt in de structuur van de kinderbijslag, omdat er hierdoor een denivellerend inkomenseffect optreedt. Ook deze conclusie onderschrijf ik niet, omdat de structuur van de kinderbijslag niet bepaald wordt, noch eenzijdig mag worden beoordeeld, aan het effect daarvan op het beschikbare inkomen. Dit is ook bij het periodiek verhogen van de kinderbijslag nooit het geval geweest. Met betrekking tot een eventuele inkomensafhankelijkheid verwijs ik naar hetgeen ik hierover in antwoord op een vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie heb meegedeeld.

Het spijt mij dat de leden van de fractie van de R.P.F. weinig begrip kunnen opbrengen voor de voorgestelde verlaging van de kinderbijslagbedragen. Hoewel zij zeer wel beseffen dat op korte termijn bezuinigingen nodig zijn, menen zij dat ook andere, minder controversiële wegen openstaan. In antwoord hierop merk ik op, dat ik in het betoog van deze leden helaas het aangeven van de door hen bedoelde wegen gemist heb.

Deze leden vragen voorts naar de mate waarin de ambtelijke stukken inzake de heroverweging van de collectieve uitgaven (kamerstuk 16 625) bij de besluitvorming zijn betrokken. Naar aanleiding hiervan merk ik op – eerder in deze nota heb ik er al op gewezen – dat gezocht is naar maatregelen die de structuur van het stelsel niet aantasten. Gegeven dit uitgangspunt zijn andere maatregelen dan thans voorgesteld, op korte termijn niet goed denkbaar.

Vooruitblikkend op de discussie over de herziening van het stelsel van sociale zekerheid vragen deze leden hoe de verlaging van de kinderbijslagen

zich verhoudt tot de gedachte dat uitkeringen die voorzien in het onderhoud van meer personen, het meest ontzien zullen worden. Ik meen dat het thans aan de orde zijnde voorstel slechts zijdelings in relatie kan worden gebracht met het algemeen uitgangspunt dat deze leden noemen. Indien immers besloten is tot ombuigingen in de sfeer van de kinderbijslag, hebben de maatregelen betrekking op gezinnen met kinderen.

Op de vraag van deze leden hoe groot de netto-besparing – rekening houdend met de éénmalige uitkering – op de overdrachtsuitgaven ten gevolge van de per 1 juli a.s. te treffen maatregelen is, kan ik op dit moment nog geen exact antwoord geven. Zoals ik eerder opmerkte is nog geen concrete invulling gemaakt van de financiële voorziening voor de laagste inkomens in 1982.

De G.P.V.-fractie is bekend met de uiterst moeilijke budgettaire situatie van het Rijk. Beperkingen van de uitgaven in de sociale zekerheid zijn voor deze fractie de eerst aangewezen weg om de moeilijkheden te verkleinen. De kinderbijslag hoeft – aldus deze leden – niet bij voorbaat te worden uitgesloten, al vragen deze leden zich wel af, of een beperking van de kinderbijslag op dit moment nu wel de meest voor de hand liggende keuze is. Wat dat betreft verwijs ik naar hetgeen hierover eerder in deze nota is vermeld. Ten aanzien van de vraag naar de omvang van de totale netto-ombuiging in de kinderbijslagsfeer en naar de netto-ombuigingsresultaten in de WAO, de WW en de ZW merk ik het volgende op. Wat de kinderbijslag betreft verwijs ik naar mijn eerder gegeven antwoord op een vraag van de leden van de fractie van het C.D.A. Met betrekking tot de werknemersverzekeringen en met name met betrekking tot de WW wordt opgemerkt, dat het thans moeilijk is daarvoor een exacte kwantificering te geven omdat ten aanzien van de uiteindelijke besparing ten gevolge van de invoering van de verzwaaring van de referte-eis in de WW momenteel een nader onderzoek wordt ingesteld. Tevens is het moeilijk om een nauwkeurige toerekening naar afzonderlijke wetten op te stellen van de kortingen op de indexaanpassingen van de uitkeringen, welke per 1 januari 1980 zijn geïncorporeerd in de Wet aanpassingsmechanismen. Gesteld kan echter worden dat het gezamenlijk ombuigingsresultaat in de hiervoor genoemde wetten zal liggen in de orde van grootte van ca. f 1 mld.

De hier aan het woord zijnde leden wijzen er vervolgens op dat gezinnen met kinderen vaak in de laagste welstandsklassen voorkomen en voorts vaak van één inkomen moeten rondkomen. Zij vragen of het in dat licht dan nog wel begrijpelijk is de kinderbijslag reëel te verlagen.

In dit verband merk ik op, dat de dwingende noodzaak tot ombuigingen ingrepen als deze onontkoombaar maken. Daarbij moeten wel – het zij nogmaals benadrukt – de allerlaagste inkomens worden ontzien. Daartoe zal een wetsvoorstel ter bescherming van de koopkracht in 1982 van de laagste inkomenscategorieën worden ingediend.

De fractie van het G.P.V. stemt in met het terugtrekken van het oorspronkelijke voorstel tot verlaging van de leeftijdsgrens. Hierdoor werd echter – gelet op het taakstellende ombuigingsbedrag en de noodzaak de structuur onaangetaast te laten – een verlaging van de bedragen onontkoombaar.

Voor wat betreft een eventuele verlaging van de grens van de bevrozing van de bovenmodale uitkering verwijs ik naar hetgeen in de nota naar aanleiding van het verslag op wetsontwerp 17 468 is gesteld.

Naar aanleiding van hetgeen deze leden stellen ten aanzien van de differentiatie naar kindertal bij de te treffen uitkeringen ineens aan de «echte» minima verwijs ik naar eerder in de nota gedane mededelingen.

De G.P.V.-fractie vraagt tot slot of het uit een oogpunt van rechtvaardige lastenverdeling niet meer acceptabel zou zijn indien de ombuigingslast eerder terecht zou komen bij de twee-inkomensgezinnen en of er in dit verband ook gedacht is aan een verlaging van de belastingvrije voet van de werkende gehuwde vrouw.

Bij het overwegen van maatregelen die leiden tot vermindering van de uitgaven in de sociale verzekeringen is een verhoging van de belastingdruk op gezinnen met twee inkomens niet aan de orde. De drukverdeling tussen gezinnen met een alleenverdienende partner en gezinnen met twee verdienende partners met een even groot gezamenlijk inkomen als dat van de alleenverdienende partner is één van de belangrijkste problemen waarover in het kader van de nota «Op Weg» (zitting 1979–1980, 15 835) met de Kamer nog een gedachtenwisseling gaande is.

Om een structurele opbrengst van f 300 mln. te verkrijgen zou de belastingvrije som van de werkende gehuwde vrouw, welke thans f 2421 bedraagt, met meer dan de helft moeten worden verlaagd. Volgens een globale becijfering zou zulk een verlaging van de belastingvrije som namelijk moeten liggen in de orde van grootte van f 1300.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
L. de Graaf